

Past And Present Of Ahilik

(Denizli Sample)

Nuray KESKİN¹ and Akın MARŞAP²

Abstract

Ahilik culture is a kind of organisational system that thousands of years sustains for craftsman solidarity for provides to improve the career of Turkmen people's such as art, trade, economy and support military and political activities who lives in Anatolia. It is learnt from the sources that its founder Ahi Evran was called to Konya in the period of I. Alaaddin Keykubad and that he left Konya after Keykubad's death to come Denizli. During the years he spent in Denizli, Ahi Evran introduced and taught different jobs to the people such as debbağlık. The ideas, teachings and life style of Ahi Evran have been practiced widely in Denizli during the historical process. The main purpose of this study is to answer the question whether the Ahilik tradition is known and applied among Denizli tradesmen today or not. With this purpose, public survey of 32 questions has been prepared to find out whether the tradition of Ahilik is known among Denizli tradesmen or not. During the process of preparing the questions, advices of associations which work on the subject of Ahilik and of professionals' on the field have been made use of to determine the questions as a result of them. The study is limited with tradesmen in Denizli Ahi Sinan Çarşısı and around. The public survey has been applied to 100 people by the technique of random selection. The results have been analyzed by the programme SPSS.

Key Words: Ahilik, Ahi Evran, Culture, Tradition, Denizli, Tradesman

Extended Summary

Turkish-Islamic guild culture is a tradition, a life style and it is a company continued through tradesmen for thousands of years. This tradition began with Ali Evran, founder of the Ahi community, in Kırşehir and it spread rapidly all over the nationwide. One of the first propagation centers of Ahi community is Denizli and its surroundings after Kırşehir. The basic purpose of this study is to answer the question of "Is Turkish-Islamic guild tradition known and preserved among tradesmen of Denizli today?"

---

¹ Pamukkale Üniversitesi, nurayk@pau.edu.tr ,

² İstanbul Aydın Üniversitesi, akinmarsap@aydin.edu.tr

Method

The basic purpose of this study is to answer the question of "Is Turkish-Islamic guild tradition known and preserved among tradesmen of Denizli today?" For this purpose, the questionnaire formed by 32 questions are prepared to indicate whether tradesmen of Denizli know and preserve this tradition or not. Questions are prepared by taking opinions of Ahi community corporations and opinions of specialists in their field. Denizli Ahi Sinan bazaar and tradesmen in neighborhood are target population of the study. The questionnaire is applied to 100 people by using random sampling method. The results are analysed with SPSS programme.

Results and Discussion

When the subject is Denizli Ahi community, first thing come to mind is profession of tanner. This profession has been taught to people who live in Denizli by Ahi Evran and it has spread all over Denizli in process of time. A clear majority of tradesmen in Kaleiçi is still engaged in shoe-making. However, the number of tradesmen who are processing rawhide and repairing shoes have been greatly diminished. People who carry on shoe-making business sell finished products and they buy and sell imported goods in order to sell local and qualified products in today's Denizli. In this study, 12 persons are ironsmith and 14 persons are textile manufacturers among participants again. Ironworking is also one of the basic profession groups included in Ahi community professions. Today's ironsmiths has learned and continued this profession from their fathers, grandfathers or mentor system according to Turkish-Islamic guild culture.

People have knowledge about Ahi community are the ones who are generally over the age of 61 years and they are in the age distribution of 51-60. According to Ahi community tradition, it's just the three of working place keep mentor system alive. Other working places are not able to train journeyman, improver and master and they can't keep this tradition alive. When they are asked "Do you know Ahi community?", 38 persons answer "yes, I know Ahi community", 18 persons answer "No, I don't know" and 44 persons inform that "they heard something about Ahi community but they don't know the details". This result is very thought-provoking for Denizli when we consider that it is the first range

of the Ahi community and its' effect is perennial. Because the new generation don't know Ahi community. People who have knowledge about Ahi community are convinced that it's a guild. It is indicated that Ahi Sinan is known by 30 people while only 2 people know Ahi Duman and Ahi Gaysar. In other words, the best part of Kaleiçi tradesmen located on Ahi Sinan Street do not know any name of Ahi. When they are asked "Do you think that today's guilds are related with Ahi community?", 18 people say "yes" and 66 of them say "no". It is understood from the answers that only 16 people are members of Denizli Ahi Sinan Tradesman, Merchants and Industrialists Beneficial Association (AHİYAD) and 30 people who are not members of this association state that they know Ahi community and they internalize it so they want to become a member. 81 participants say "yes" and 15 of them say "no" when answered the question of "Do you believe that moral and social values will be protected by keeping Ahi community culture alive?". Their answers for the question of Ahi community interests are as below, 45 persons respond commerce and industry, 30 persons respond social and cultural activity and 21 persons respond all of them. The question of "Is there any tradesman behaviour dates back Ahi community tradition today?" is answered as below, 21 persons say "yes", 39 persons say "no" and 40 persons say "I have no idea". What are the behaviours of tradesman kept alive in Denizli are asked by open ended questions. 15 persons say "**Noah's pudding days**", 6 persons say "**charity meal**", 2 persons say "**greeting in friday prayer**", 4 persons say "**open public-markets by praying**", 10 persons say "**changing defective good**", 6 persons say "**I open my workplace with basmala and enter with my right foot every morning**" and 55 persons say: "I have no idea". It is stated by 73 persons that hospitality took part in Turkish manners and customs may be an extension of the Ahi community tradition.

When they are asked "How tradesmen behave towards their clients?" 24 persons say "they must not sell defective goods", 23 persons say "if they sell defective goods, they should inform about its' defect" and 44 persons reply "all of the options". For the question "What is the meaning of customer for you?", 36 persons say "trade can not be done without customer", 50 persons say "customer is our benefactor" and 12 persons say "customer is always right". When the subject is business dispute between neighbours, 40

persons say "we declare the situation to the wise and eldest person in bazaar", 38 persons say "we all tradesmen come together and make a co-decision at the time of incident" and 16 persons say "we go to law". In other words, It is still important to apply wise and eldest people or make a co-decision as in the Ahi community traditions. Even if they don't know these traditions come from Ahi community, they still keep these traditions alive as they learn from their fathers and grandfathers. Waist cloth binding ceremony which takes part in Ahi community traditions continued until the middle of XX century. Some traditions like charity meals that given by tradesmen in the city, mentor system in workplaces, ethical sayings which decorates the workplaces, opening workplaces with prayings every day are the Ahi community cultures' reflection of the present day. However, so many Ahi community traditions forgotten one by one and the values can not be kept alive. Even if the source of some rules and principles are based on Ahi community, this truth isn't known by tradesmen of Denizli. A clear majority give answers such as "I don't know what is Ahi community and I have never heard about it" when we ask "would you respond a survey about Ahi community?". Configuration for charitable institution and association become important within the works for keeping Ahi community alive and transferring to next generations in Denizli and other cities. AHIYAD has been established for this subject in Denizli. AHIYAD continues to works to spread the culture of Ahi community and to keep the values alive and It also raises tradesmen' awareness by organizing activities. In addition to this, Our Ministry of Culture supports related activities with Ahi community culture and they organize Ahi community weeks every year in one province. Different events are also organized in this context with participation of Governor of Denizli, Municipal of Denizli, Pamukkale University, AHIYAD and related agency and institutes.

Ahiliğin Dünü ve Bugünü (Denizli Örneği)

Nuray KESKİN¹, Akın MARŞAP²

Öz

Ahilik kültürü binlerce yıldan beri süregelen esnaf dayanışma teşkilatı olarak bilinmekle birlikte Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Anadolu'da yaşayan Türkmen halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi mesleklerde yetişmelerini sağlayan, askeri ve siyasi faaliyetleri destekleyen bir sistemdir. Kurucusu Ahi Evran'ın I. Alaaddin Keykubad döneminde Konya'ya çağrılarak ölümünden sonra da Konya'dan ayrılıp, Denizli'ye geldiği tarihi kaynaklardan öğrenilmektedir. Ahi Evran, Denizli'de kaldığı sürede, debbağlık başta olmak üzere farklı iş alanlarını halka tanıtmış ve öğretmiştir. Ahi Evran'ın düşünceleri, öğrettikleri ve yaşam tarzı tarihi süreçte, Denizli'de geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Günümüze gelindiğinde Denizli esnafı arasında Ahilik geleneği bilinmekte ve yaşatılmakta mıdır? sorusunun yanıtı bu çalışmanın temel amacıdır. Bu amaçla, Ahilik geleneğinin günümüz Denizli esnafı arasında bilinip bilinmediğinin belirlenmesi için 32 sorudan oluşan anket soruları hazırlanmıştır. Anket soruları hazırlanma evresinde Ahilik konusunda çalışan derneklerden ve alanında uzman kişilerden görüşler alınarak bunun sonucunda sorular oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini, Denizli Ahi Sinan Çarşısı ve civarındaki esnaflar oluşturmaktadır. Tesadüfi örneklem yöntemiyle 100 kişiye anket uygulanmıştır. Sonuçlar, SPSS programıyla analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ahilik, Ahi Evran, Kültür, Gelenek, Denizli, Esnaf.

Giriş

Ahîlik, XIII. Yüzyıldan XX. Yüzyıla kadar Anadoludaki esnaf ve sanatkâr birliklerine verilen bir addır (Çağatay, 1989:1). Ahilik birliği, köylere kadar yayılan örgütleriyle, millî birliği ve bütünlüğü, sosyal dayanışma ve yardımı temel ilke olarak benimseyen, dostluk ve kardeşlik havası içinde, toplumsal ahlâk kurallarına sıkı sıkıya bağlı, millî bir toplum kurmayı amaçlayan, yurt ekonomisinde temel ihtiyaç maddelerini en kaliteli, en ucuz biçimde üretmeyi öngören millî bir örgüt biçimi idi (İvgin, 1996: 71).

Ahilik Teşkilatı'nın kurucusu Ahi Evran, 1228 yılları arasında muhtemelen Sultan I.Alaadin Keykubat'ın arzusuyla Konya'ya yerleşmiştir. Ahilerin en büyük hamisi olan Sultan Keykubat, II.Gıyaseddin Keyhüsrev'in tertiplelediği suikast sonucu öldürülünce, pekçok Ahi ve Türkmen cezalandırılmış, Ahi Evren de hapsedilmiştir. Keyhüsrev'in

¹ Pamukkale Üniversitesi, nurayk@pau.edu.tr

² İstanbul Aydın Üniversitesi, akinmarsap@aydin.edu.tr

ölümünden sonra 1245 yılında serbest bırakılan Ahi Evren, Denizli'ye geçmiştir (Bayram, 1991:82). Menakıb-nâmelere göre burada bahçıvanlık yapmış, Denizli'de belirli bir müddet kaldıktan sonra yerine talebesi ve müridi olan Ahî Sinan'ı halife bırakarak Konya'ya dönmüştür (<http://www.ahilik.gen.tr>). Ahi Evran, Denizli Yeşilyuva'da kaldığı kısa süre içerisinde Denizli halkına: At eğeri, Kolan, Kayış, Kuskun, Ayakkabı, Tulum, Torba ile sivil yaşamda bir çok şeyin yapımında çok önemli yer tutan Debbağlık ve Deri işleme işçiliği ile Ahi sanat kollarını öğretmiş, bu mesleklerin sayısı kısa sürede 32'yi, daha sonraları da yüzleri bulmuştur. (Kaptan, 2004: 565). Bu gün Denizli'nin diğer illerimize göre ekonomik yaşamda ve kültürel anlamda birçok ilimize göre daha etkin olmasının altında yüzyıllar önce temelleri atılan ve kültürel aktarımlarla günümüze kadar gelen Ahilik Teşkilatının önemli bir yer tuttuğudur. Ahiliğin kaide ve kuralları yazılı kaynaklarda yer almakla birlikte, yüzyıllardır daha çok sözlü ve uygulamalı olarak babadan oğula, ustadan çırağa öğretilerek günümüze kadar gelmiştir. Bölgesel olarak, Ahi uygulamaları hakkında çok fazla yazılı kaynak yoktur. Denizli Ahileriyle ilgili yazılı kaynaklarda oldukça Ahi ismine rastlanmakla birlikte, ençok bilinen ve yaşamlarına dair daha çok hikayemsi bir anlatımla tanınan üç isimden bahsedilmektedir. Edinilen bilgiler, Denizli Ahiliğinin dünü hakkında bizleri aydınlatmaktadır.

Denizli Ahiliğinin Dünü

Denizli Ahilik Tarihinde Üç İsim: Ahi Evran, Ahi Sinan ve Ahi Duman. Denizli şehri Eskihisar Köyü civarında, M.Ö. 261-245 yılları arasında, Suriye Kralı II. Antiokhos tarafından kurulmuştur. II. Antiokhos kente karısı Laodike'nin adını vermiştir. Laodike'nin kenti anlamına gelen "Laodikeia" adını alan kent, M. S. 7. yüzyılda büyük bir depremle yıkılınca, kent bugünkü Kaleiçi mevkiine taşınmıştır. Türkler Denizli havalisini zaptettikten sonra, kenti "Ladik" adıyla anmışlardır (Baykara, 1969:45). İbn Batuta'ya göre; "Donguzlu yani "Beledü'l-hanzar" ismi de verilen Ladik; en güzel ve büyük beldelerden olup, Cuma namazı kılınan yedi mescidi, güzel bahçeleri, devamlı akan nehirleri ile içinden sular fışkıran pınarları vardır. Çarşıları güzeldir. Orada pamuktan altın işlemeli şehrin adına nisbetle anılan kumaş imal olunur" der (Şeker, 2001:14). İbn Batuta'nın "Donguzlu" olarak adlandırdığı Denizli İli, M. S. 7. yüzyılda büyük bir depremle yıkılınca, kent bugünkü Kaleiçi mevkiine taşınmıştır. Günümüzde Denizli, Kaleiçi

mevkiinde yerleşim yerlerine rastlanmamaktadır. Günümüzde yerleşim alanları birer birer yıkılmış ve işyerlerine dönüştürülmüştür. Ahilik hakkında bilgilerin kaynağını tarih kitapları, Fütuvvet kitapları, menakıbnameler, seyahatnameler, Ahi secereleri, vakfiyeler ve Ahi Evran'ın yazdığı eserler teşkil etmektedir (Demir, 1999: 36). Bu eserlerden edinilen bilgilere göre Denizli tarihinde Ahilik, Ahi Sinan'la başlamaktadır. Kallimci'ye göre (2007:7) "Denizli'de Ahilik" denince, akla, Ahi Sinan, Ahi Duman ve Ahi Evran isimleri gelir.

a. Ahi Evran. Ahilik teşkilatının kurucusu Ahi Evrandır. 1171-1261 yılları arasında yaşamıştır. Ahi Evran, Azerbaycan'ın Hoy kasabasında doğmuştur. Ahi Evran'ın asıl adı "Nasırüddin Mahmud el Hoyi" olarak kayıtlara geçmiştir. Ahi Evran, Tefsir, Hadis, Kelam, Fıkıh ve Tasavvuf alanında birçok eser vermiştir. Felsefe, Tıp ve Kimya bilimleriyle de uğraşan çok yönlü bir bilim adamıdır (Demir, 2000; 348). Ahi Evran Anadolu'ya geldikten kısa bir süre sonra Kayseri'ye yerleşmiş, burada bir debbağ (deri işleme) atölyesi kurmuş, Şeyhi (Şeyh Nasreddin Mahmud) ile beraber Anadolu'nun şehir, kasaba ve köylerini dolaşarak Ahilik anlayışının yayılmasına ve teşkilatlanmasına öncülük etmiştir (Bayram, 1978:24). Selçuklu hükümdarı I. Alaaddin Keykubad, tahta geçtikten kısa bir süre sonra Kayseri'ye giderek, Türkmen ve Ahiler lehine köklü bir tasfiyeye girişti ve Ahilik bütün Anadolu'ya yayıldı. Ahi Evran'ın ünü de teşkilatıyla birlikte yayıldı. I. Alaaddin Keykubad'ın isteği üzerine Ahi Evran Konya'ya gitti (Köksal, 2006:10). I.Alaaddin Keykubad'ın ölümü üzerine yerine oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev tahta çıkmış bu süreçte Ahi Evran ve birçok kişi tutuklanarak sıkıntılı günler yaşamıştır. II.Gıyaseddin Keyhüsrev'in ölümü üzerine Ahi Evran serbest bırakılmış ve Denizli'ye giderek orada bir yıl kadar bahçıvanlıkla uğraşmıştır (Köksal, 2006: 11). M.1245 tarihinde Denizli'ye gelen Ahi Evren; At eğeri, Kolan, Kayış, Kuskun, Ayakkabı, Tulum, Torba ile sivil yaşamda birçok şeyin yapımında çok önemli yer tutan Debbağlık ve Deri işleme işçiliği vb. sanat dallarını öğretti (Bayram, 1991, Kaptan 2005: 566). Denizli'de de halkı aydınlatma çalışmalarına devam etti. Ancak, Sultan II. İzzeddin Keykavus, Denizli'de bulunan Ahi Evran'ı geri çağırdı. Bu daveti geri çevirmeyen Ahi Evran, Ahi Sinan adlı müridini yerine vekil bırakarak Sadreddin Konevi'yle Konya'ya geri döndü (Köksal, 2006: 11). Konya'dan Kırşehir'e yerleştiği H.659/M.1264 yılında Kırşehir'de çıkan bir isyanda öldürüldü. Mezarı Kırşehir'dedir.

b. Ahi Sinan. Ahi Sinan, Denizli’de Ahiliğin kurucularından ve tabaklık mesleğinin ustalarından olarak bilinir. 1289’da Denizli Beyliğinin başına geçen ve 1336 yılından sonra öldüğü bilinen İnanç Bey zamanında yaşamıştır. Kaleiçi’nin batısındaki Büyük Mezarlığa (İlbadı Mezarlığına) doğru uzanan arazide kurulu kendi adı ile bilinen tekkesinde hizmet vermiştir. Ahi Sinan, çağdaşı Ahi Duman ile birlikte Denizli esnaf ve tüccarlarını gönül örslerinde dövmüşlerdir (Kallimci, 2007:7). Ahi Sinan’ın mezarı 2010 yılına kadar bilinmemekteydi. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda 2010 yılında bulunmuş ve “Ahilik Haftası” etkinlikleri çerçevesinde açıklanmıştır (Tok: 2010). “Denizli Tarihi” isimli eserinde merhum Tarhan Toker (1967-1968: s.95-103) Ahi Sinan türbesinin yerini şöyle anlatmaktadır (Tat, 2005:852): “Ahi Sinan türbesi kendi adını taşıyan tekkenin yanındadır. Tarhan Toker’in verdiği bilgiler, arşiv ve belgeler taranarak 2010 yılında Ahi Sinan’ın mezarının yeri tespit edilmiştir. Ahi Sinan’ın mezarının bulunması için Pamukkale Üniversitesi, Müze Müdürlüğü, AHİYAD ve Denizli Belediyesi’nden de yetkililerin bulunduğu bir araştırma komisyonu kuruldu. Komisyon, iki ay boyunca Osmanlı arşivlerini tarayarak mezarın yerini belgelerle tespit etti. Saraylar Mahallesi Ahi Sinan Caddesi’nde Ömer Gencer’e ait yapı malzemeleri satış mağazasının bulunduğu işyerinin Ahi Sinan’ın mezar yeri olduğu belgelendi (<http://ahiyad.org>).

Denizli Ahi Sinan Esnaf, Tüccar ve Sanayiciler Yardımlaşma Derneği (AHİYAD)’ın yayınladığı tüzük eki kısa bilgide, Ahi Sinan hakkında kısaca şöyle bahsedilmektedir: Ahi Sinan 13.yy. da Denizli’de yaşamış küçük yaştan itibaren burada çok iyi bir tahsil ve terbiye almıştır. Mert, özü sözü doğru bir kimseydi. Helal rızık kazanmak için dericilik sanatı ile iştigal etti. Ahi Evran ile görüşüp ona talebe oldu. Denizli’de insanların olgunlaştırılmasını, iş ahlakının verimliliğinin ve kalitesinin yükselmesini hedef olan ahilik teşkilatını kurdu. Denizli’de iyi ahlaklı çalışkan ve mert insanların yetişmesinde çok büyük rol oynadı (Ordu, 2008). Hasan Kallimci, Denizli Ahileri (Tornacı Hüseyin) isimli eserinde Ahi Sinan ile ilgili şu bilgileri aktarır: İbni Battuta adlı seyyahı ve yol arkadaşlarını tekkesinde konuk etmiş ve ağırlamıştır. Ahi Toman onun çağdaşıdır. Ahi Sinan’ın tekkesinin bulunduğu alan bir dere yatağı özelliğini taşımaktadır. “Dere” ve “tekke”nin bulunduğu o alan, Denizli insanı tarafından “Deretekke” olarak

isimlendirilmiştir ve hala o ismi taşımaktadır. Büyük Mezarlığın Ahi Sinan'ın türbesine bakan kapısına halk, "Ahi Sinan Kapısı" adını vermiştir. Yüzyıllardır böyle bilinmektedir. Birçok Müslüman Türk büyüğünün mezarının akıbetini Ahi Sinan'ın mekânı da yaşamıştır. Türbesi yıkılmış, mezarı hazine arayanlar tarafından delik deşik edilmiştir (Kallimci, 2007:16)

c. Ahi Duman (Toman). Ahi Duman veya Ahi Toman (veyahut Teoman), 14. asrın başlarında, Denizli'de yaşamıştır. Sözlü kültürden gelen bilgilere göre demirci esnafının şeyhidir. Denizli insanı, esnafı ve kültürü üzerine büyük tesiri olmuştur. O yıllarda Denizli'de yaşayan Ahi Sinan ile birlikte, tekkelerinde, bu toplakların Türkleşmesi, Türk-islam ahlakının yerleşmesi için çalışmıştır (Kallimci, 2007: 7). Ahi Duman hakkında Tarhan Toker, Denizli Tarihi isimli eserinde şöyle bahseder. Ahi Duman'ın tekkesi şimdiki Denizli istasyon caddesinin (1. Ticari yol) dört yol ağzı sayılan köşede, Ulu Cami karşısındaki merhum Denizli milletvekili Yusuf Başkaya'nın evinin bulunduğu yerde olduğu rivayetten anlaşılmaktadır. Ahi Toman'ın kabri ise Denizli Kuruçay'ı geçtikten sonra Kınıklı yolu üzerindedir. Çevresi toprakla örtülü bir mezar ve birkaç yazısız mermer taş vardır. Köylüler bu mezara "Ahi Duman Dede" demektedirler (Toker, 1967-1968: s.95-103). Ahi Duman'ın ismine Seyyah Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinin 9. cildinde, Denizli'yi anlatırken iki yerde rastlanmakta ve "Ahi Duman Baba tekyesi..." , "Ahi Duman Sultan..." şeklinde kayıtlarda geçmektedir (Kallimci, 2007:20).

Denizli Ahiliğinin Bugünü

Sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlara sahip olan Ahilik Teşkilatı'nın kökeni çok eskilere dayanmakta ve Ahiliğin temelinde sevgi, kardeşlik ve yardımlaşma gibi ilkeler bulunmaktadır. Ahilik Anadolu'da XIII. Yüzyılda başlamış, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar varlığını korumuştur. Yüzyıllarca etkili olan bir teşkilatın fiilen sona erse de günümüzde yansımaları devam etmektedir. Yüzyıllar geçtikçe yenilikler ve buluşlar artmış, teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumun sosyo-ekonomik, kültürel ve diğer alanlarında bir değişim yaşanmıştır. Ancak Ahilik sisteminin halk yaşamında yer eden kuralları gelenekleşerek günümüze kadar aktarılmıştır. Bu bağlamda Denizli

tarhinde ve kültüründe önemli bir yere sahip ‘‘Ahilik’’ yüzyıllar öncesinden Ahi Evran’ın Denizliye gelmesi ile başlamış, mrdleri olan Ahi Sinan ve Ahi Duman ve diğerleri ile günümüze kadar devam etmiştir.

Yöntem ve Amaç

Ahilik sisteminin günümüze yansımaları ile ilgili alan araştırmaları yapılmakta ve çalışmalarla Ahiliğin özellikle yayıldığı ve geliştiği bölgelerdeki halk tarafından bilinip bilinmediği veya günlük yaşamda hangi değerlerle örtüştüğünün belirlenmesine çalışılmaktadır. Ahiliğin ilk yayıldığı yerlerden olan Denizli’de Ahiliğin günümüzdeki yansımalarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmak istenmiş ve bu amaçla 32 sorudan oluşan anket soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın evreni Denizli Ahi Sinan Çarşısının yer aldığı Kaleiçi mevki ve civarıdır. Örneklemi Ahi Sinan çarşısında bulunan 100 esnaf oluşturmuştur. Tesadüfen seçilen 100 esnafa, birinci bölümde iş konumlarının belirlenmesine yönelik kişisel bilgileri içeren sorular, ikinci bölümde ise Ahilikle ilgili bilgi düzeylerini ölçmeyi amaçlayan sorular yöneltilmiştir. Araştırma soruları hazırlanırken bir alan taraması yapılmış ancak teorik bilgilerin fazlaca ve birbirine benzer olduğu, konuyla ilgili çok fazla anket sorusu hazırlanmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları SPSS programıyla analiz edilerek yüzde ve frakanslar belirlenmiş ve sonuçlar tablolarla desteklenmiştir. Araştırmanın güvenirliği yapılmış ve Cronbach’s alpha değerı 0,62 olarak bulunmuştur. İş konumlarına yönelik hazırlanan ilk 5 soruya ve 14.soruya göre yanıtlanması istenen 15. soruya hişbir cevap alınamadığı için güvenirlik analizinde yer verilmemiştir.

Ahiliğin ilk yayılma bölgelerinden olan Denizli ve civarında günümüze gelindiğinde Ahilik sisteminin bilinip bilinmediğinin belirlenmesi, Denizli’de bulunan Ahi ile anılan ‘‘Ahi Sinan Çarşısı’’daki esnafın Ahiliğin kural ve kaideleri hakkında bilgilerinin olup olmadığının belirlenmesi ve yaşamlarında ne düzeyde Ahilik kural ve kaidelerinin yer aldığının belirlenmesi bu araştırmanın temel amacıdır.

Bulgular

Araştırmaya yönelik hazırlanan sorulardan 1-5'e kadar olan sorular daha çok araştırmaya katılanların mesleki pozisyonlarını belirlemeye yönelik kişisel ağırlıklı sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın güvenirlik analizi aşağıda Tablo 1'de görüleceği üzere Cronbach's Alpha=0.62 olarak bulunmuştur. İlk 5 soru ve yanıt verilmeyen 15. soru dışında kalan 26 soru üzerinden güvenirlik değeri hesaplanmıştır.

Tablo1. Reliability statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,062	26

Araştırmada elde edilen bulgular şöyledir:

1. soruda araştırmaya katılanların meslek dağılımının belirlenmesine çalışılmıştır. Meslek dağılımları şöyledir: Ayakkabıcı %16, demirci %12, tekstil %14, mobilya ve beyaz eşya %4, gıda %2, kuyumcu %22, bakırcı %2, halıcı %8, diğer (sigortacı, mühendis, avukat, bilgisayarıcı vb) %20 dir.

2. soruda istenen katılımcı yaşları dağılımları şöyledir: 20-30 yaş arası %8, 31-40 yaş arası %30, 41-50 yaş arası %35, 51-60 yaş arası %21 ve 61 yaş üzeri %6'dır.

3. Soruda araştırmaya katılanların işyerindeki pozisyonları belirlenmeye çalışılmıştır. Katılanların çoğu, %86'lık bir dağılımla işletme sahibidir. 2 kişi yönetici, 3 kişi kalfa ve 9 kişi de ustadır.

İşyerinizi kim açtı diye yöneltilen 4. sorunun yanıtları şöyledir: %90'lık bir oranla işyerimi ben açtım ve işletiyorum cevabı verilmiş, %10'luk bir kesim ise dededen/babadan kaldığını belirtmiştir.

Anketin yapıldığı çarşı ve civarı Ahi Sinan Caddesi, Ahi Sinan Çarşısı adı ile anılan bölgedir. Bu bölgedeki işletmeler 1-9 kişinin çalıştığı küçük ölçekli işletmelerdir. Bu nedenle 5.sorunun cevabı, %98 oranla 1-9 kişi arasındadır. 151 kişi ve üzerinde işçi

çalıştıran 2 işyerinde anket uygulanmıştır. Buralarda ankete cevap veren 2 kişi ise kendini yönetici olarak tanımlamıştır.

Tablo 2. Ahilik hakkında bilgi sahibi misiniz?

	Frekans	Yüzde
Evet	38	38,0
Hayır	18	18,0
Yetersiz	44	44,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2’de Ahilik geleneği hakkında bilgilerinin olup olmadığı sorusuna, %38’i evet %18’i hayır ve %44’ü ise yetersiz yanıtını vermiştir. Hayır ve yetersiz yanıtını verenlerin toplamı %62’lik bir oranla oldukça fazladır. Yani araştırmaya katılanların çoğunluğunun Ahilik hakkında bilgisi yoktur.

Tablo 3. 6. soruya cevabınız evet ise Ahilikten ne anlıyorsunuz?

Ahilikten ne anlıyorsunuz?	Frekans	Yüzde
Ahilik bir esnaf teşkilatıdır	18	18,0
Ahilik yüzyıllardır süren bir gelenektir	8	8,0
Ahilikte amaç, kişiyi eğitmektir	2	2,0
Ahilik ahlaklı ve adaletli kişiler demektir	6	6,0
Ahilik demek iş ve aş demektir	2	2,0
Ahilik yukarıda sayılanların tamamını kapsar	44	44,0
Bilgim yok	20	20,0
Toplam	100	100,0

Ahilik’ten ne anlıyorsunuz? sorusunun yanıtları şöyledir: %18’i Ahilik bir esnaf teşkilatıdır, %8’i Ahilik yüzyıllardır süren bir gelenektir, %2’si Ahilikte amaç, kişiyi eğitmektir, %6’sı Ahilik demek ahlaklı ve adaletli kişiler demektir, %2’si Ahilik demek iş ve aş demektir, %44’ü hepsi, %20’si ise bir bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo4. Ahi Evran kimdir?

Ahi Evran Kimdir?	Frekans	Yüzde
Ahilik sistemini kuran ve yayan kişidir	66	66,0
Bir Evliyadır	22	22,0
Hayali bir kişidir, öyle birinin yaşamamıştır	12	12,0
Toplam	100	100,0

Ahi Evran'ın kim olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna ankete katılanların %66'sı Ahilik sistemini kuran ve yayan kişidir, %22'si Bir Evliyadır, %12'si ise hayali bir kişidir, öyle birinin yaşamamıştır cevabını vermiştir.

Tablo 5. Ahi Sinan'ın kimdir?

Ahi Sinan'ın Kimdir?	Frekans	Yüzde
Ahilik sistemini kuran ve yayan kişidir	64	64,0
Bir Evliyadır	26	26,0
Hayali bir kişidir.	10	10,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılanların %64'ü Ahi Sinan için Ahilik sistemini kuran ve yayan kişidir, %26'sı Bir Evliyadır, %10'u ise Hayali bir kişidir, öyle birinin yaşadığına inanmıyorum cevabını vermiştir.

Tablo. 6. Denizli'de yaşamış ahi büyükleri kimlerdir?

Denizli'de yaşamış Ahi büyükleri	Frekans	Yüzde
Ahi Sinan	30	30,0
Ahi Evran	12	12,0
Ahi Duman	2	2,0
Ahi Gaysar	2	2,0
Bilmiyorum	54	54,0
Toplam	100	100,0

Bu sorunun açık uçlu olarak cevaplanması istenmiş, bunun sonucunda Ahi olarak geçen kişilerden kaç kişinin isminin bilindiği öğrenilmek istenmiştir. Verilen cevaplardan %30 Ahi Sinan, %12 Ahi Evran, %2 Ahi Duman, %2 Ahi Gaysar, %54'ü ise herhangi bir Ahi ismi bilmediğini belirtmiştir.

Tablo 7. Ahilikle ilgili bir derneğe üye misiniz?

	Frekans	Yüzde
Üyeyim	16	16,0
Değilim	74	74,0
Olmayı düşünüyorum	10	10,0
Toplam	100	100,0

Ahilik kültürü hakkında bilgisi olanlara Ahilikle ilgili bir derneğe üye olup olmadıkları sorusuna yalnızca %16'sının üyeyim, %74'ünün üye değilim, %10'u ise olmayı düşünüyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 8. Üye/üye olmayı düşünüyorsanız üye olma nedeniniz?

	Frekans	Yüzde
Ahiliği tanıyorum ve benimsiyorum	30	30,0
Aile ve çevre etkisiyle	2	2,0
Ticari nedenlerden dolayı	2	2,0
Hepsi	18	18,0
Üye olmayı düşünmüyorum	48	48,0
Toplam	100	100

Ahilik derneğine üye olmayı düşünenlerin neden böyle bir derneğe üye olmak istedikleri sorusuna %30'unun Ahiliği tanıyorum ve benimsiyorum, %2'sinin aile ve çevre etkisiyle, %2'sinin ticari nedenlerden dolayı, %18 verilen cevapların hepsinden dolayı, %48'i ise üye olmayı düşünmüyorum diye yanıtlamıştır.

Tablo 9. Bugünkü esnaf kuruluşlarını Ahi Teşkilatı ile ilişkili buluyor musunuz?

	Frekans	Yüzde
Evet	18	18,0
Hayır	66	66,0
Bir fikrim yok	16	16,0
Toplam	100	100

Bu günkü esnaf kuruluşlarını Ahi Teşkilatı ile ilişkili buluyor musunuz sorusuna, %18 evet diye, %66'sı hayır diye %16'sı ise bir fikrim yok diye yanıtlamıştır.

Tablo 10. Mensubu bulunduğunuz iş kolu kültürel programlar düzenler mi?

	Frekans	Yüzde
Evet	14	14,0
Hayır	86	86,0
Toplam	100	100

Mensubu bulunduğunuz iş kolunun dernek faaliyetleri kapsamında kültürel programlar düzenlenir mi sorusuna, %14'ü evet %86'sı hayır cevabını vermiştir. Evet diyenler ise bir

sonraki soruda (15. soruda) yanıtınız evet ise bu programlar hakkında bilgi verir misiniz sorusunu yanıtsız bırakmışlardır. Bu nedenle 15. soru dikkate alınmamıştır.

Tablo 11. Ahilikle günümüz ahlaki ve sosyal değerleri korunulabilir mi?

	Frekans	Yüzde
Evet	81	81,0
Hayır	19	19,0
Toplam	100	100,0

Ahilik kültürünü yaşatarak ahlaki ve sosyal değerlerin korunacağı inancını taşıyor musunuz sorusuna %81'i evet %15'u hayır cevabını vermiştir.

Tablo 12. Ahilik hangi alanlarla ilgilenir?

	Frekans	Yüzde
Ticaret ve sanayi	45	45,0
Sosyal ve kültürel faaliyetlerle	30	30,0
Hepsi	21	21,0
Hiçbiri	3	3,0
Toplam	100	100

Tablo 12'de Ahilik hangi alanlarla ilgilenir sorusuna %45'i ticaret ve sanayi, %30'u sosyal ve kültürel faaliyetlerle, %21 hepsi, %3'ü ise hiçbiri yanıtını vermiştir.

Tablo 13. Denizli'de yaşatılan Ahilik töresinden kalma "esnaf davranışı" var mıdır?

	Frekans	Yüzde
Evet	21	21,0
Hayır	39	39,0
Bir fikrim yok	40	40,0
Toplam	100	100

Bugün Denizli'de yaşatılan Ahilikten kalma esnaf davranışı var mıdır? sorusunu, %21'i evet, %39'u hayır, %40'ı ise bir fikrim yok diye yanıtlamıştır.

Tablo 14. 18. soruya yanıtınız evet ise "esnaf davranışları" nelerdir?

	Frekans	Yüzde
Aşure günleri	15	15,0
Hayır yemekleri	6	6,0
Cumalaşmak	2	2,0
Halk pazarlarını sabah dua ile açmak	4	4,0
Ayıplı malın değiştirilmesi	10	10,0
Çırak yetiştirmek	2	2,0
Her sabah işyerimi besmeleyle ve sağ ayağımı atarak açarım	6	6,0
Fikrim yok	55	55,0
Toplam	100	100

Denizli’de yaşatılan “esnaf davranışları”nın neler olduğu açık uçlu sorularla öğrenilmek istenmiştir. Alınan yanıtlar şöyledir: %15’i Aşure günleri, %6’sı hayır yemekleri, %2’si cumalaşmak, %4’ü halk pazarlarını sabah dua ile açmak, %10’u ayıplı malın değiştirilmesi, %2’si çırak yetiştirmek, %6’sı her sabah işyerimi besmeleyle ve sağ ayağımı atarak açarım, %55’lik büyük bir oran ise fikrim yok demıştır.

Tablo 15. Misafirperverlik Ahiliğin bir uzantısı mıdır?

	Frekans	Yüzde %
Evet	73	73,0
Hayır	18	18,0
Bir fikrim yok	9	9,0
Toplam	100	100

Misafirperverliğin Ahilik geleneğinin bir uzantısı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna, %73’ü evet, %18’i hayır ve %9’u bir fikrim yok diye cevap vermiştir.

Tablo 16. Ahilik kaide ve kurallarına göre esnaf müşterisine nasıl davranmalıdır?

	Frekans	Yüzde
Kusurlu mal satmamalıdır	24	24,0
Kusurlu mal satıyorsa malın kusuru hakkında bilgi vermelidir	23	23,0
Aynı kalitedeki mal aynı fiyata satılmalıdır	4	4,0
Hepi	44	44,0
Fikrim yok	5	5,0
Toplam	100	100

Ahilik kaide ve kurallarına göre esnaf müşterisine nasıl davranmalıdır sorusuna, %24'ü kusurlu mal satmamalıdır, %23'ü kusurlu mal satıyorsa malın kusuru hakkında bilgi vermelidir, %4'ü aynı kalitedeki mal aynı fiyata satılmalıdır, %44'ü seçeneklerin hepsi, %5'lik gibi bir oranı ise fikrim yok cevabını vermiştir.

Tablo 17. Müşterinin sizin için taşıdığı anlam nedir?

	Frekans	Yüzde
Müşteri olmazsa ticaret olmaz	36	36,0
Müşteri velinimettir	50	50,0
Müşteri her zaman haklıdır	12	12,0
Müşteri demek para demektir	2	2,0
Toplam	100	100

Müşterinin sizin için taşıdığı anlam nedir sorusuna %36'sı müşteri olmazsa ticaret olmaz, %50'si müşteri velinimettir, %12'si müşteri her zaman haklıdır, %2'si ise müşteri demek para demektir cevabını vermiştir.

Tablo 18. İş komşularınızla aranızda anlaşmazlık çıktığında ne yaparsınız?

	Frekans	Yüzde
Çarşının en büyük ve bilge kişisine durumu aktarırız	40	40,0
Olay anındaki esnaflar bir araya gelir, ortak karara uyarız	38	38,0
Anlaşmazlık çözümlerini mahkeme vb. yöntemlerle çözeriz	16	16,0
Fikrim yok	6	6,0
Toplam	100	100

Tablo 18'de iş komşularınızla aranızda anlaşmazlık çıktığında ne yaparsınız sorusuna, %40'ı çarşının en büyük ve bilge kişisine durumu aktarırız, %38'i olay anındaki esnaflar bir araya gelir, ortak karara uyarız, %16'sı anlaşmazlık çözümlerini mahkeme ve diğer yöntemlerle çözeriz, %6'sı da fikrim yok demiştir.

Tablo 19. Müşteri ürünü aldıktan sonra beğenmedi ve iade etmek istedi, ne yaparsınız?

	Frekans	Yüzde
Ürünü başka bir ürün ile değiştiririm	72	72,0
Beni ilgilendirmez alırken düşünseydi	4	4,0
Ürünü geri alır parasını iade ederim	22	22,0
Cevap yok	2	2,0
Toplam	100	100

Tablo 19’da müşteri ürünü hatalı alması durumunda değiştirilmek isterse sorusuna, %72’si ürünü alır yenisi ile değiştirmesini sağlarım, %4’ü beni ilgilendirmez alırken düşünseydi, %22’si ürünü geri alır parasını iade ederim, %2’si ise cevap vermemiştir.

Tablo 20. Sizce ürünler nasıl olmalıdır?

	Frekans	Yüzde
Kaliteli, bol ve ucuza mal edilmelidir.	96	96,0
Az /kaliteli olmalı ve pahalıya satılmalıdır	4	4,0
Toplam	100	100

Ürün kaliteli, bol ve ucuza mal edilmelidir diyenler %96, kaliteli olmalı ve pahalıya satılmalıdır diyenler ise %4’tür.

Tablo 21. Sizce işyerinizin imajı önemli midir?

	Frekans	Yüzde
Evet	90	90,0
Hayır	6	6,0
Bir fikrim yok	4	4,0
Toplam	100	100

İşyerinin imajı önemli midir sorusuna, %90’ı evet, %6’sı hayır, %4’ü fikrim yok demiştir.

Tablo 22. 26. soruya yanıtınız evet ise neler imaj kırıcı olabilir?

	Frekans	Yüzde
Piyasadan daha pahalıya satış yapmak	24	24,0
Kusurlu mal satmak	35	35,0
Müşteriyle ilgilenmemek ve çözüm üretmemek	24	24,0
Hep bana demek ve komşuyu düşünmemek	17	17,0
Toplam	100	100

Bir işyeri için imaj kırıcı unsurlar sorulduğunda, piyasadan daha pahalıya satış yapmak diyenlerin oranı %24, kusurlu mal satmak diyenler %35, müşteriyle ilgilenmemek ve çözüm yolu bulmamak %24 ve hep bana demek ve komşuyu düşünmemek cevabı %17’dir.

Tablo 23. İşyerinizde çalışanların seçiminde hangi kriterleri benimsiyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Çırak/kalfa/ustalık sistemi	13	13,0
Teknik eğitim almış olanlar(okullular)	58	58,0
Tavsiye üzerine eleman	29	29,0
Toplam	100	100

İşyeri çalışanlarının seçimindeki kriterler sorusuna, çırak/kalfa/ustalık sistemiyle diyenler %13, teknik eğitim almış olanlardan diyenler %58 ve tavsiye üzerine eleman diyenler ise %29'dur. Çırak/kalfa/usta sistemiyle diyenler, artık çalışacak ve yetiştirecek kişi bulamıyoruz cevaplarıyla da bu sistemin işlemediğini dile getirmişlerdir. Ancak daha önceki yıllarda ya kendileri ya da yanlarında çıraklık/kalfalık tan ustalığa geçişlerin olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 24. İş yerinizde çalışanların önemli kararlarınıza katılmalarını ister misiniz?

	Frekans	Yüzde
Evet	74	74,0
Hayır	6	6,0
Bazen	20	20,0
Toplam	100	100

Yanlarında çalışan kişilerin önemli kararlara katılmalarını isteyip istemedikleri sorusuna, %74'ünü evet %6'sı hayır ve %20'si de bazen yanıtını vermiştir.

Tablo 25. İş yerinizde kalite ve standartlar sizin için önemli midir?

	Frekans	Yüzde
Evet	86	86,0
Hayır	6	6,0
Bazen	8	8,0
Toplam	100	100

İşyerindeki kalite ve standartlar önemli midir sorusuna, %86'sı evet, %6'sı hayır ve %8'i bazen cevabını vermiştir.

Tablo 26. Siz/çalışanlarınız çok yorgun, hasta olduğunuzda müşteriye karşı nasıl davranırsınız?

	Frekans	Yüzde
O gün müşteriyle ilgilenmem	11	11,0
Biran önce müşterinin gitmesi için gözünün içine bakarım	8	8,0
Mutlaka gülümserim ve tatlı bir dil kullanarak durumumu yansıtmam	37	37,0
Sakin olur, kendimi kontrol eder ve sabrederim	44	44,0
Toplam	100	100

Tablo 26'da çalışanların ve işyeri sahiplerinin hasta, yorgun olduklarında müşteriye nasıl davrandıkları sorusuna, %11'inin, "O gün müşteriyle ilgilenmem", %8'inin "Biran önce müşterinin gitmesi için gözünün içine bakarım", %37'nin, "Mutlaka gülümserim ve tatlı bir dil kullanarak durumumu yansıtmam" ve %44'ü de, "Sakin olur, kendimi kontrol eder ve sabrederim" cevaplarıyla karşılaşılmıştır.

Tablo 27. Yanınızda çalışanların sosyal güvenceleri olsun ister misiniz?

	Frekans	Yüzde
Evet	96	96,0
Hayır	4	4,0
Toplam	100	100

Yanınızda çalışanların sosyal güvenceleri olsun ister misiniz sorusuna, %96'sı evet, %4'ü hayır diye yanıtlamıştır.

Sonuçlar

Denizli Ahiliği denilince akla gelen ilk meslek debbağlıktır. Debbağlık mesleği, Ahi Evran tarafından Denizli Yeşilyuva halkına öğretilmiş ve buradan zaman içinde bütün Denizli'ye yayılmıştır. Hala Denizli Kaleiçi esnafının büyük bir çoğunluğu ayakkabıcılık mesleğiyle uğraşmaktadır. Ancak ham deri işleyip ayakkabı üreten ve/veya tamir işleriyle ilgilenen esnaf sayısı oldukça azalmıştır. Günümüz Denizli'sinde ayakkabıcılık mesleğiyle uğraşanlar hazır ayakkabı satışı yaparak yerli ve kaliteli ürünler yerine birçoğu ithal mal alıp/satmaktadırlar. Yine araştırmaya katılanlar arasından 12 kişi demirci, 14 kişi tekstilcidir. Demircilik mesleği de Ahililik meslekleri içerisinde yer alan temel meslek

gruplarındandır. Bugünün demircileri bu işi Ahilik geleneklerine göre babadan, dededen ve ya usta/çırak ilişkisi ile öğrenmişler ve devam ettirmektedirler. Ancak kendileriyle görüşülenler artık çırak bulamadıklarını, kendilerinin tek başlarına çalıştıklarını ve mesleklerini devam ettirecek kişileri yetiştiremediklerini söylemişlerdir. Orta yaş üzeri birkaç kişiyle görüşmemizde kendilerinin Ahiliği bildiğini, çıraklık, kalfalık ve ustalık dönemlerinden geçerek bu günlere geldiklerini söylemişlerdir. Yine bu kişiler kendilerine şed kuşatıldığını ve bu geleneği bildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların yaş dağılımları oldukça gençtir. 61 yaş ve üzeri 6 kişi araştırmaya katılmıştır. Yaşları büyük olanların Ahilik hakkında bilgileri daha fazladır. Gençlerin çoğunluğu Ahilik hakkında ya hiç bir bilgiye sahip değil ya da çok az bilgileri vardır. Bu sonuç Ahiliğin ilk yayılma bölgelerinden olan ve yıllarca izlerinin sürdüğü Denizli için oldukça düşündürücüdür. Çünkü yeni yetişen nesil Ahiliği bilmemektedir.

Ahilik geleneğine göre çıraklık kalfalık ilişkisini yaşatan sadece 3 işyeridir. Diğer işyerlerinde çırak, kalfa ve usta yetiştirilememekte ve bu gelenek yaşatılamamaktadır.

Ahi Evran ve Ahi Duman pek bilinmemekte, Ahi Sinan'ın da Ahilik sistemini kuran ve yayan kişi olduğu belirtilmektedir. Yani Ahi Sinan Caddesi üzerinde yer alan Kaleiçi Mevkii esnafının yarıdan fazlası herhangi bir Ahi adı bilmemektedir.

Bu günkü esnaf kuruluşlarının Ahi Teşkilatı ile ilişkili buluyor musunuz sorusuna 66 kişi hayır yanıtını vermiştir. Denizli Ahi Sinan Esnaf, Tüccar ve Sanayiciler Yardımlaşma Derneği (AHİYAD)'ni çok az kişi bilmekte ve üyelikleri bulunmaktadır.

Denizli'de yaşatılan "esnaf davranışları"nın neler olduğu açık uçlu sorularla öğrenilmek istenmiştir. Verilen cevaplar "Aşure günleri", "hayır yemekleri", "cumalaşmak", "halk pazarlarını sabah dua ile açmak", "ayıplı malın değiştirilmesi", "çırak yetiştirmek", "her sabah işyerimi besmeleyle ve sağ ayağımı atarak açarım"dır. Türk örf ve adetlerinde yer alan "misafirperverliğin" Ahilik geleneğinin bir uzantısı olabileceğini düşünmektedirler.

Akkuş (2005:31), Ahilik ve Osmanlıda Esnaf ve Sanatkar İlişkileri hakkında şöyle demektedir: Üretici, tüketici, işçi-işveren ilişkilerini düzenlemiştir. İhtiyaçlara ve gerçeklere dayalı üretim planlaması yapmıştır. Akkuş'un dikkat çektiği esnaf davranışlarının yaşatılıp yaşatılmadığının belirlenmesi amacı ile esnaf müşteri ilişkileri ile ilgili sorular yönlendirilmiştir. Esnaf müşterisine nasıl davranmalıdır sorusuna, kusurlu mal satmamalıdır, kusurlu mal satıyorsa malın kusuru hakkında bilgi vermelidir diye yanıtlamışlardır. Katılımcılar müşteriyi "Müşteri velinimettir" diye tanımlamaktadır. İş komşuları arasında anlaşmazlık çıktığında genellikle "Çarşının en büyük ve bilge kişisine danışmak" ya da esnafın aralarında toplu karar vermesinin yaygın olduğu belirtilmiştir. Ahilik geleneği olduğunu bilmeseler de babadan/dededen böyle gördükleri için hala aynı geleneği yaşatmaktadırlar. Ahilik geleneğinde önemli bir yeri olan cıрак/kalfa/ustalık geleneği yaşatılmamaktadır.

Kallimci'nin (2007) dediği gibi: Ahilik eğitiminin esnafımıza kazandırdığı anlayış, son zamanlara kadar kendini göstermiştir. Peştamal bağlama töreni, XX.Yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. Şehrimiz esnafının verdiği hayır yemekleri, iş yerlerindeki usta-cıрак münasebetleri, iş yerlerini hala süsleyen ahlaki sözler, iş yerlerinin her gün dualarla açılıp kapanması Ahiliğin günümüze yansımalarıdır. Zamanla Ahilik gelenekleri birer birer unutulmaktadır. Denizli esnafının bildiği bazı kural ve kaidelerin kaynağının bile Ahiliğe dayandığı bilinmemektedir. Ahilikle ilgili bir anket çalışması yapıyoruz yanıtlar mısınız? sorusuna büyük bir çoğunluk, "Ahilik nedir ben bilmiyorum, hiç duymadım" gibi yanıtlarla cevap vermiştir. Denizli'de ve diğer illerimizde Ahiliğin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması çalışmaları kapsamında vakıf, dernek çalışmaları önem kazanmaktadır. Bu konuda Denizli'de de AHİYAD kurulmuştur. AHİYAD Ahiliği yayma ve yaşatma çalışmalarına devam etmekte, düzenlediği etkinliklerle esnafı bilinçlendirmektedir. Kültür Bakanlığı Ahilikle ilgili çalışmaları desteklemekte, her yıl bir ilde Ahilik Haftası düzenlemektedir. Ahilik Haftası 2010 yılında, Ahiliğin önemli yayılma merkezlerinden birisi olan Denizli'de yapılmıştır ve bu kapsamda Denizli Valiliği, Denizli Belediyesi, Pamukkale Üniversitesi, AHİYAD ve ilgili kurum ve kuruluşların katıldığı farklı etkinlikler düzenlenmiştir.

Ahiliğin günümüz yansımalarıyla ilgili yapılan diğer araştırma sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Eskiden “Şed Kuşatma” geleneğinin olduğu, günümüzde ise çıraklık, kalfalık ve ustalık belgesinin verilmesi, düğünlerde sağdıçlık geleneğinin, gelene kuşak bağlama geleneğinin aynen devam ettiği, eskiden de günümüzde de semt pazarlarının dua ile açılması, kapalı çarşı veya sokaklara eski Ahilerin isminin verilmesi (Ahi Sinan Çarşısı, Ahi Sinan Caddesi gibi), Esnaf arasındaki dayanışma, müşterinin her zaman haklı olması, işyerinin erken açılması, ilk sağ ayağın besmele çekilerek atılması gibi birçok ahi geleneği hala devam etmektedir. Ancak diğer araştırmalarda da elde edilen sonuçlara göre; Ahilikle ilgili araştırmanın yapıldığı yerlerde ki esnafların ve Denizli esnafının Ahiliği ve Ahilikle ilgili değerleri bilmediğidir. Ahiliğin bilinmesi, yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılması için etkinliklerin artırılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Akkuş, O. (2004). Ahilik teşkilatlarına tarihsel bir perspektiften bakış. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Akyüz, Y. (1997). *Türk Eğitim Tarihi (6. Baskı)*. Ankara: Kültür Üniversitesi Yayınları,
- Baykara, T. (1967). *Denizli Tarihi*. İstanbul.
- Bayraktar, M.F. (1984). *İslam Eğitiminde Öğretmen-Öğrenci Münasebetleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No:6.
- Bayram, M. (1978). Ahî Evren kimdir?. *Türk Kültürü Dergisi*, 191, 1-2.
- Bayram, M. (1991). *Ahi Evren Ve Ahi Teşkilatının Kuruluşu*. Konya: Damla Matbaacılık ve Ticaret,
- Burak, M. D. ve Özçelik, N. (2004). Ahilik eğitim anlayışının cumhuriyet dönemi meslek eğitimine yansımaları. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Çağatay, N. (1989). *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi,
- Çağatay, N. (1996). Ahiliğin ortaçağ anadolu toplumuna etkileri. *II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu*, 1996, Ekim 13 , Kırşehir, Türkiye.

- Çalışkan, N. ve Yeşil, R. (2004). Evrensel değerler açısından Ahi Evran'ın didaktik anlayışı ve Türk mesleki eğitim sistemine yansımaları. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Demir, G. (1999). *Türk Kültürü AHİLİK*. İstanbul: Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları. Sayı: 9,
- Dinçer, A. (2004). Osmanlı tarih ve deyimleri ve terimleri sözlüğü'nde ahilikle ilgili kavramlar. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Doğan, H. (2006). *Ahilik ve Örtülü Bilgi-Günümüz İşletmecilerine Dersler*. Bursa: Ekin Kitabevi,
- Erbaşı, A. ve Ersöz, S. (2004). AB programına uyum çerçevesinde kobi'lerin rekabet gücü ve kalitesindeki artı değerlerin geliştirilmesi adına: Ahilik. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Elbir, B. ve Sargın, H. (2004). Çankırı yarenlik kültürü ile ahilik arasındaki ilişkiler. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Erdem, R. (2004). Ahilik sisteminin yönetsel sonuçları – bu gün için alınacak dersler-. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Erden, O. (2004). Ahilik kültürünün endüstriyel kalite kontrolüne yansımaları. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Hamitoğulları, B. (1981). *Çağdaş İktisadi Sistemler*. Ankara: SBF Yayınları,
- İbn-i Batuta, M. E. (1993). *Tuhfetu'n-Nuzzar Fi Garaibi'l-Emsar (İbn Batuta Seyahatnamesi)*. Sadeleştiren: Mümin Çevik. C.I-II İstanbul.
- İvgin, H. (1996). Ahilerde ahlaki değerler ve bunların ticarete uygulanması. *II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu*, 1996, Ekim 13, Kırşehir, Türkiye.
- Kallıncı, H. (2007). *Denizli Ahileri -Tornacı Hüseyin*. Ankara: Denizli Ticaret Odası Kültür Yayınları-3.
- Kaptan, T. Ş. (2004). Ahi Evran'ın öğrettiği meslek: yeşilyuva'da deri işleme. debağat ve ayakkabıcılık. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Kırpık, G. (2004). Tarihi gelişim içinde ahilik ve lonca müessesesi. *Ahilik Araştırma Dergisi*, 1(1), 82-83.

- Köksal, M. Fatih. (2006). *Ahi Evran ve Ahilik*. Kırşehir: Kırşehir Valiliği Kültür Hizmetleri, Yayın No:5.
- Ordu, A. (2008). (AHİYAD) Başkanı. *Denizli Ahi Sinan Esnaf Tüccar ve Sanayiciler Yardımlaşma Derneği Tanıtım ve Tüzüğü*.
- Soykut, R. H. (1971). *Orta Yol Ahilik*. Ankara: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Eğitim Yayınları.
- Şeker, M. (2001). *İbn Batuta'ya göre Anadolu'nun Sosyal-Kültürel ve İktisadi Hayatı ile Ahilik*. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tat, H. (2004). Ahilik ve Denizli tarihinde ahiler. *I.Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu*, 2004, Ekim 12-13, Kırşehir, Türkiye.
- Tok, T. (2010). Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edb. Böl. Öğretim Üyesi.
- Toker, T. (1967-1968). *Denizli Tarihi*. Denizli.
- <http://ahiyad.org/?sayfa=haberDetay&id=36>. Erişim Tarihi: 02.12.2010.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Ahi_Evren. Erişim Tarihi: 13.02.2011.
- <http://www.arage27.com/proje.asp?ID=486&title=AH%DDL%DDK%20TE%DEK%DDLATI%20VE%20G%DCN%DCM%DCZE%20ETK%DDLER%DD%20GAZ%DDANTEP%20%D6RNE%D0%DD>, Erişim Tarihi: 15.02.2011.